

НЕВЪРНА ЖЕНА

истинско събитіе

за

Примѣръ на

женскія моль

отъ

П. Х. СТАНЧЕВЪ.

Русиокъ.

Въ печатницата на А. Чкав. областъ

1873 г.

КЪМЪ СЪКІЙ ЧИТАТЕЛЪ И ЧИТАТЕЛКА.

Названіето на настоящѣтъ книжкѣ, може би да не бѣде поволята на много Господжи и Господжици, което е и намъ не пріятно, но нужно е да ся предаватъ на бѣль свѣтъ подобни истински приключенія, които да послужатъ за добъръ примѣръ на женскія ни полъ, отъ когото ся очаква много и премного. Много по-задоволни и по-радостно би написали (само ако имаше) нѣщо за похвала достойно върху женскія полъ. Но какво ся може на сила? Кой е кривъ, за дето не сж сичкитѣ жени вѣрни, а има и невѣрни?

Много Госпожи и Госпожици ся намиратъ, които да иматъ поне по една пріятелка, но да не мисли нѣкой, че между тѣхъ владѣе *искренно* пріятелство. Тѣхното пріятелство не е за нищо друго освѣнь като ся събератъ, да разговарятъ и оговарятъ другитѣ. Въ тѣхъ тайната е на устата имъ, ако не имъ ся кланя, хвали и възнася единъ момъкъ, то той бива отъ тѣхъ призрачъ и намразенъ. А онзи който имъ прави комплименти, който ги глади и мажи, той бива отъ тѣхъ найуваженъ и обикнатъ; това сж заниманіята само на образованитѣ (?) Господжици, които живѣятъ въ днешнѣя просвѣщенъ вѣкъ, и гледатъ само на кой начинъ да станатъ на глѣдъ по-красни и привлекателни. Сичкото имъ украшеніе ся състои въ облѣклото, а грижата имъ е да иматъ сичкитѣ потребности за киченіе, а още при това която Господжица има и обожатели, които да ѝ ся кланятъ и хвалятъ, то тя ся счита за най-щастлива. За неѣж ученіето е маловаженъ предметъ, само нато има по модата дрѣхи и то е доста.

Наистинна че ся намиратъ и много мъже лошеви, които сж невѣрни. Но ако би били сичкитѣ мъже и момци, като смиреннїя Созонтїй, и тѣй целомъдренни, като св. Антонїя пустиножителъ, то наистинна, тогасъ нето единъ момъкъ не би билъ уваженъ и прїятеиъ за образованнитѣ (по мода) днешни господжици.

Твърдѣ е жалостно, за дето и въ нашїя женскїй полъ на мѣста обвлада непрїятното и вредително онуй страшно одѣло, съ което ся отличаватъ женитѣ на образованнитѣ народи, отъ което ся родихъ и още раждатъ зли слѣдствїя. Друго е положенїето на човѣка, а друго на жената. Мъжътъ може да направи Богъ знае какви престѣпления и пакости, но жената ако е достойна, тя може сичко това да поправи и доведе въ добъръ редъ.

Важността на женскятъ способностъ и достоинство е високо оцѣнена, затова трѣба сѣкїй отъ насъ да жертува трудъ, да би ся запазилъ, нашїя женскїй полъ отъ зараженїята на Западна Европа, които не сж за насъ никакъ прилични. — Настоящїя краткъкъ живъ примѣръ може да послужи за добъръ примѣръ на нашитѣ Господжи и Господжици, които искатъ, щото сичко да става по волята имъ.

Имаме предъ очитѣ си живи примѣри, които ни увѣряватъ: до колко сж вредителни и смѣшни извъпреднитѣ облѣкла и разни моди, съ които са гордѣжтъ много господжи и господжици, безъ да помислятъ че съ това са цовреждатъ и морално и материално. Такива лица, които са китѣжтъ външно съ сякакви лѣскави и пѣстри облѣкла, даватъ примѣръ за разкошество на помладитѣ, даже и на ближнитѣ си, по тѣсъ причинкнїй възбудени отъ едно добро желанїе кѣмъ милїя си родъ, когото високо цѣнимъ и уважаваме, много нѣти са завземаме и противъ материалнитѣ си интереси, отъ

които страда слабото ни книжевно предпријатіе, да издаваме на бѣлъ свѣтъ нѣкоя смѣшна позорицна игра, съ цѣль да представимъ на читателитѣ си, пагубнитѣ и вредителни навици и дѣла, които вършжтъ нѣкоі слабоумни души. Изключително само съ таквасъ една цѣль, като вършимъ сичко, само и само да би принесли що годѣ единъ ползицж на милія си родъ, безъ да мислимъ поне най-малко на частнія си интересъ, ній нажалость срещаме въ всяко едно предпријатіе, твърдѣ голѣми мьчнотин, хули, лични нападанія, и др. Въ последньо време четемъ въ единъ отъ листоветѣ на вѣстникъ „Право“ една ушъ критика върху „Драндавела“ (позорицна игра наше съчиненіе) отъ нѣкого си П. който нищо друго не представлява на читателитѣ, освѣнь показва си ниската завистлива душа, безобразность и че е способенъ да псува. Намъ е твърдѣ чудно какъ въсприематъ редакторитѣ да обнародватъ въ листоветѣ си, подобни безпжтни и піенски думи! За отговоръ на тосъ безобразникъ и завистливъ мъжъ П. ній не въсприемаме да му отговаряме на дълго, защото той като си скрилъ знаменитото имѣ подъ буквата П. вижда са трѣба да е билъ піянтъ, защото безпристрастнія критикъ никоги нѣма въсприеме да напада на една личность, която непознава, нето ижкъ да си крие имѣто.

Най-отвратителното нѣщо на свѣта е *завистьта*, но и пакъ виждаме че тя е свойствена на мнозина ушъ Българе, които некатъ да са покажжтъ за народни пріятели, безъ да знае народа че тѣ сж ниски и черни души, които си продаватъ и душата за плібеница и за задоволствіе на собствениитѣ си страсти. Такъвъ единъ завистливъ и безнравственъ **издатель**, който е пропѣдилъ законната си съпруга и е зѣлъ друга незаконна, който не излиза отъ кръчмитѣ, виждаме за срамъ на цѣль на-

родъ, че издава училищній листъ, безъ да знае: що е училище; и съ лукавитѣ си мисли и интриганство, дозволява си често да ни охапва, безъ да знаемъ защо, и какво му е намѣреніето. Отдавно време мислѣхме да му се отзовемъ, но винаги тѣрпѣливо поднасяхме безуміето му, като отдавахме сичко на глупостъта му. Той обаче непрестава отъ да ни напада личността, и съ това, като са открива явно какъвъ и що е, то ний не можемъ да останемъ вече хладнокръвни, освѣнъ да позовемъ вниманіето на Читателитѣ си, които ако желаѣтъ правото развитіе и щастіе на книжничиятъ и на народа ни, некъ извършѣтъ онова което е потребно.

До днесъ винаги сме са въздържавали, споредъ желаніето на пріятелитѣ си, отъ да отговаряме на подобни глупави постъпки, а и за въ будуще ще гледаме да бъдемъ по-стѣрпѣливи, само и само да не би да бъдемъ на досажденіе на Читателитѣ си, които високо оцѣняватъ плодътъ на доброто и похвалното.

Убѣдени че и настоящія ни трудъ, ще бжде пріетъ на драго сърдце, отъ искреннитѣ ни пріатели, който ни подкрепятъ въ всяко предпріятіе,

съ високопочитаніе

Т. Х. Станчевъ.

Руссе на Кирилъ и Методія 1873.

НЕВЪРНА ЖЕНА.

I.

Единъ лѣтень день прѣзъ мѣсяць Іулій тол-
кось силно грѣеше слънцето, щото въ градъ Р.
сичкитѣ улици изгледахъ като пусти. Помислилъ
би човѣкъ че не са намира въ европейски градъ, но
че е въ нѣкой край на Южня Италиа, гдѣто хората
денемъ ся затварять въ къщитѣ си, а чакъ вѣчерь,
когато пріятнѣ морскій вѣтръ захване да раз-
хладява топлѣ въздухъ, излизать да ся разхож-
дать и наслаждаватъ отъ краснитѣ нощи.— Сящо
изгледаше и градъ Р. прѣзъ тосъ день. На сич-
китѣ къщи прозорцитѣ и вратата бѣхъ затворени,
освѣнь дюгенитѣ Въ богатата улица, една къща
не е двокатна но добръ съзидана и боядисана, ще
видишь сичко тѣй затворено, като че ли нѣма въ-
трѣ жива душа. А ако минешъ прѣзъ тѣсъ улица
прѣдъ вѣчерь, когато захване слънцето да ся спу-
ща величественно на Западъ, ти ще видишь най-
напредъ едни малки и като снѣгъ бѣли рѣчички,
да отварѣтъ прозорцитѣ, а послѣ ще видишь ед-
на красна дѣвойка, съ чудесенъ ликъ, облеgnата
на прозорецъ, глѣда разходачитѣ, които са вър-
тътъ около нейнѣ прозорецъ.

Въ красната тѣ съ къща, за която смоменахме че днѣмъ са вижда като да нѣма вътрѣ жива душа, а прѣдъ вѣчерь ся отварять прозорцитѣ, отъ таквось едно привлекателно лице, случило ся нѣщо, което е за насъ нужно да го знаемъ. Но прѣди да го опишемъ, трѣба най-напрѣдъ да начертаяемъ лицата, които участвувахъ въ това явленіе.

Въ една стая, украсена съ богати постелки, виждаме единъ човѣкъ, който никой другій нѣма бжде, но същія господарь, по имѣ *Бодинъ*. Не бѣше твърдѣ старь, но красенъ човѣкъ, съ пріятно и смирено лице. Но въ тѣсъ минута, той ся виждаше нѣщо сѣрдитѣ, затова ся и разхождаше горѣ долу изъ стаята.— Въ същата тая стая виждаме и една господжа, облегната на единъ столъ, и твърдѣ начумерена изгледаше. А тя е *Радка* жена на Бодина. Нѣмаше по вѣче отъ 40 години, и въ младостъта си трѣбало да е била твърдѣ хубава, но и доста богата, защото не би могла безъ пари да са ожени за такъвъ богатъ и смиренъ момъкъ. А онія бракове които ся извършватъ за любовъта на паритѣ, тѣ винаги биватъ свършени съ зли слѣдствія. Защото въ зимаието, не е съществувада права природна любовъ, но частенъ интересъ.— Радка сѣдеше замисленна, лицето ѝ ся обкружаваше отъ черна коса. Образитѣ ѝ слаби и тъмни изгледахъ. Очитѣ и вѣждитѣ ѝ бѣхъ черни. Много по-пріятна щеше да изгледа, ако не

мислѣше да постигне нищо достойно, но въ това тя се лъжеше.

А каква ли е причината, за дето е тя въ тѣхъ минута толкось невѣсела и жалостна?... Това не е никакъ за чудене; защото познато е, че въ сякъ единъ къщи ся случава да ся скарать мъжъ и жена, а по нѣкоги за инатъ ся и побийватъ. Но Бодинъ отъ както са е оженилъ имало около 20 години, и до сега още никой не бѣше чулъ, да ся скара той съ жена си. Защото той е билъ отъ оня мъже, които нищо неправятъ противъ волята на женитѣ си. До колкото е било познато, Бодинъ не е нищо заповѣдвалъ въ къщи, но занимавалъ ся съ работата си и търговіята. Въобщо е билъ достоенъ и трудолюбивъ търговецъ, като че ли живѣлъ само за работата си. Но нека кажемъ защо ся ся скарали и на кой начинъ.

Слѣдъ обѣдъ, както обикновенно, Бодинъ щеше да отиде на кафенето, но писмоносецътъ му донесе вѣстници и писма. Бодинъ отвори едно писмо, което, неизгледаше да е търговско, и щомъ го прочете на бързо, извика: *хвала Богу! нато свърши веднажъ.*

— Що е? Кой ти пише, че си толкось вѣселя, запита го Радка, която не ся радваше, да бжде Бодинъ вѣселя и съ вѣдро лице.

— Ето пише Петъръ, че е свършилъ наукитѣ си и че е положилъ испитъ за докторъ, отговори ѝ Бодинъ добродушно.

— Какъвъ Петъръ? Обади са Радка,

— Петъръ, не го ли познавашъ, сынъ на моя пріятель покойнія Митя. Не помнишь ли онзи хубавія момъкъ, който предъ двѣ години бѣше дошелъ у дома на гости.

— Ха, за туй ли са радвашъ ти? Ей, че си дѣге, азъ мисля пкъ, кой знае на какво са радвашъ, а той на подранія Петъръ, който нѣмаше нето обуца на краката си!

— Ти си на това причинатъ. Неговія баща въ животътъ си, направи ми едно добро, което нѣма забравя никоги, и заслужва да бѣхъ помогналъ на сына му още по-вѣче, но отъ тебъ не смѣяхъ. До днесъ кривяхъ, по сега ти казвамъ, макаръ и да ти бжде криво, че тжъсь година азъ харчихъ за него, и го поканихъ да дойде при мене щомъ си свърши наукитъ.

Радка до днесъ никоги не бѣше чула, такъвъ дързостливъ говоръ отъ мъжа си, и тжй го гледаше, като че ли искаше да ся увѣри, да ли е той съ съвѣстята си. А слѣдъ малко строго му отговори:— Ти, разсипи-къща! Какъ си ся осждилъ да харчишь, безъ да знажъ азъ толкось пари, за чуждъ сынъ? Зерь нѣмашъ за какво друго по-нуждно да харчишь?

— За твойтъ моди и боклуци ли? отговори ѱ Бодинъ.

— И ти още смѣешъ тжй да ми отговаряшь? Какво ти е? Та ти си лудъ? Ако не си подлу-

дялъ, да не знаѣ нищо. Извика му съвсемъ сърдито Радка.

— О, тѣй ти ся струва тебе, за дето не щѣ и за въ бъдуще да бѣдѣ лудѣ, споредѣ както бѣхѣ до днесѣ. Отговори ѣ Бодинѣ хладнокрѣвно.

— Какво бѣлнува тосѣ, захвана Радка, като не можеше да разумѣе нищо, защото това е било за неѣ чудо, да слуша тя такѣвъ говорѣ отѣ мъжа си.

Бодинѣ ся спрѣ неустрашимо прѣдѣ неѣ и захвана да ѣ говори достойнственно:

— Напраздно ся преструвашѣ че не ма разбиращѣ, когато знаѣ че разбирашѣ, какво искамѣ съ това да ти кажѣ. Но може би да не ма разумѣвашѣ, защото си ма считала за единѣ хаплю, който ся остава на жена си да го тегли за носѣ, а той безѣ да осѣща. Но чуй, какво ще ти кажѣ сега. Да не мислишѣ че бѣхѣ лудѣ и слѣпѣ, и че не виждахѣ нищо. Или мислишѣ че азѣ имамѣ жабешка крѣвь, и че щѣ останѣ за винаги хладнокрѣвенѣ! Азѣ, Христѣанинѣ, да останѣ хладнокрѣвенѣ кѣмѣ такива безаконѣи, да ся газѣ честѣта на жена ми! Не, това е свойственно само на Нѣмцитѣ и Французитѣ, да ся разполагатѣ прѣятелитѣ съ женитѣ имѣ. Но ахѣ! Азѣ съмѣ наистинна почернилѣ народнѣя си характерѣ, защото сичко знаяхѣ— и пакѣ мѣлчахѣ!

— Какво си знаяхѣ? Отговори му Радка сърдито, като скочи отѣ стола си. Говори, дѣртѣ пер-

гишино! И ти смѣшъ още да ми говоришъ; не стига дето си скратихъ живота за дето са оженихъ за тебѣ, но още искашъ и жива да ма заровишъ!

Бодинъ мълчеше търпѣливо, и ъж гледаше дълго време съ жаловитъ смѣхъ, и сѣтнѣ проговори:

— И ти още невѣрвашъ, че азъ знаѣхъ сичко, ахъ невѣрницо! Само една речъ да изговорѣхъ, и да ти покажѣхъ писмата, който си писала на любовника си, и тогасъ ще ся увѣришъ че сичко знаѣхъ.

— О, злощастнико! какъ смѣшъ таквось нѣщо да ми кажешъ? Белкимъ ти мислишъ че азъ ти са боѣхъ, или имамъ нужда да криѣхъ отъ тебѣ, каквото искамъ да правѣхъ?

— Когато нѣмашъ нужда, защо криешъ? Защо не говоришъ истинната?

— Кой си ти, за да ти откривамъ азъ тайнитѣ си? отговори му Радка.

— Не си ли мойта жена? Запита ъж Бодинъ.

— Охъ, че хубавъ мъжъ!...

— Разумѣва са, че не съмъ толкосъ хубавъ; като хубавія Марко.

— Какво? Извика Радка, съвсемъ сърдито.

— По-полегка, по-полегка, недѣй толкосъ сърдито. Съ това сама ся издавашъ, че си го обичала а може би и сега да го обичашъ, ако и да е мъртавъ.

— Какво искашъ съ това да кажешъ?

— Ето какво искамъ да кажѣхъ. Видишъ ли тия твои писма? показва ѣ нѣколко писма, който извади отъ джоба си. Говори сега!

Радка са отрени, като си позна ржкописа, Скоро са съвзе и съ покостенъ смѣхъ му отговори:

— Ти си знаялъ да струвашъ шпионлжкъ и да олавяшъ чужди писма. Затова ходяше ти при него толко съ често; само и само да уловишъ тѣя писма.

Бодинъ мълчеше и мислѣше: да ли да ѝ говори още или не. Най-послѣ продума:

— Ти не ми вѣрвашъ или преструвашъ са че не ми вѣрвашъ, ако и да си увѣрена, че азъ говорж истинната. Затова сега ще ти кажж: че азъ не ходяхъ при него за да ти оловж писмата, защото ако бѣхъ знаялъ, че си му ти поне едно писмо писала, то азъ не би стѣпилъ при него. Причината на това е съвсемъ друга. Той въ болѣстѣта си ма моли крайно, да отидж както и да е при него, защото ималъ да ми открие една важна тайна. Азъ му изпълнихъ волята и отидохъ при него. Намѣрихъ го твърдѣ злѣ боленъ, и твърдѣ много го съжалихъ. Той отъ срамъ безъ да ма гледа въ очитѣ, моляше ма да му опростж. Азъ отъ начало не можахъ да му разберж, какво иска да ми каже, до дето най-послѣ ми изприказа, какъ ималъ съ тебе предъ нѣколко години тайна любовь, когато бѣхъ азъ на работата си въ Влашко, и че тжсъ нашата дъщеря е плодъ отъ тжсъ любовь.— Азъ забравихъ себѣ си, като чухъ сичко това, и отъ срамъ едвамъ можахъ да му отговорж: Ти си клеветникъ! Туй не е истинна! Сетнѣ за да ма увѣри, накара ма да извадж тѣя

писма изъ масата. Отъ който като прочетохъ едното, менъ ми претъмня предъ очитѣ и за малко щѣхъ да падна. Най-послѣ му отговорихъ гръмовито: За туй ли си ма викалъ, безобразнико, да ми са подсмивашъ предъ очитѣ, и да мя мъчишъ, когато дознамъ вѣроломството на жена си! Той ми ся вѣреше че не е ималъ това намѣреніе, но че ма съжелява за дето съмъ азъ злощастенъ. Той кълнеше и тебе и онзи часъ, когато тж е видѣлъ за првъ пѣтъ. Казваше ми ти си била на сичко това причина, и че ти си дала първо поводъ. Най-послѣ ми каза че за туй ма викалъ, защото предвиждалъ, какъ скоро ще умрѣ, и като нѣмалъ законенъ наслѣдникъ, желае да си остави сичкото иманіе на хубавата ти дѣщеря. Азъ му отказахъ, че не можж да приемж нищо, нето имамъ нужда отъ неговото иманіе. Сѣтиѣ станахъ и си отидохъ.

Когато си дойдохъ въ дома, мълчахъ и никому нищо върху това не говорихъ. Въздържавахъ ся да остана и за въ бѣдуце такъвъ, какъвто си бѣхъ и по-напредъ, но не можахъ, защото нѣравѣтъ ми ся промени съвсемъ, и станахъ хладнокръвенъ къмъ дѣтцата си, които носѣтъ моето имѣ. О, ви жени, вий сте много по-щастливи отъ насъ! Но и природата не прави винаги сичко. Човѣкъ може да стане отецъ, когато земе нѣкое сираче като за свое, споредъ както и сѣщитѣ бащи не сж бащи, когато не ся грижѣтъ за дѣтцата си споредъ както

грѣба, но ги оставятъ, да порастятъ глупави, развратни и безбожни. По тѣсъ причина помагахъ и азъ на Петра, за да ся узучи. Той е уменъ и почтенъ момѣкъ. Неговата благодарность и почитаніе ще ми бѣде утѣшеніе на старинитѣ. Ахъ, то е злощастиѣ и жалость за единъ мъжъ, коумто жената е невѣрна!

Тукъ Бодинъ млькна и очитѣ му са напълнихъ съ сълзи. Послѣ си обърса сълзитѣ и ся разождаше горѣ делу изъ стаята.

Радка мълчеше и слушаше безъ да ся кае или посрами, облеганата на кривата.

Бодинъ престѣпи при неѣ и продължи:

— Но само това не е сичко. Слѣдъ нѣколко дни приѣхъ чрезъ одного отъ Марка единъ групъ съ 20,000 гр. Тутакси ся сѣтихъ, че е това отъ него, и щѣхъ да му ги върна назадъ, ако не бѣхъ са извѣстилъ за смъртъта му. И тѣй бѣхъ принужденъ да му задържѣ паритѣ, които сѣ сега въ мене.

Радка внимателно слушаше тосъ говорѣ, и щомъ чу че Бодинъ приѣлъ 20,000 гр. тутакси ѣ ся засмѣ лицето и вѣсело проговори:

— Ето, сега можемъ да оженимъ Кинка за Николая!

— Бодинъ ся смая отъ таквасъ безобразность и безсѣвѣстность, та ѣ отговори яростно:

— Да знашъ че нѣма са жени за него!

Тія думи бѣхъ за Радка, като единъ грѣмъ.

Тя захвана да му говори и подмазва за да ся помири съ него, но Бодинъ си зграби феса и излѣзе. А господжата остана. Но мислите ли, че е дълго размишлявала? Слѣдъ два часа са разхождала съ дъщеритѣ си изъ града.—

II.

По-горѣ споменахме, за нѣкого си Николака. Тосъ Николаки е билъ единъ момъкъ отъ модата, цивилизованъ, съ сичкитѣ си етикеции той е заслужилъ да са говори навредъ за него. Въ града Р. той е привлѣкалъ вниманіето на много Г-жици, и въ сякъ единъ къщъ е ималъ свободенъ входъ. Ако бѣше родомъ отъ сѣщія градъ, наистинна никой не би му отдавалъ таквасъ честь, но той като чужденецъ, съ вънкашната си лѣскава форма, и съ хвалбитѣ си играялъ една голѣма рола въ градъ Р. измежду сичкитѣ други богати дѣвойки въ града, той най-голѣмо познанство и пріятелство е ималъ съ Г-жица Кинка, дъщеря на кукона Радка, къмъ която е показвалъ и една горѣща любовъ, само и само за собственія си интересъ.

Вѣроятно са вѣрва и говори изъ града, че Николаки ще земе за жена Г-жица Кинка. А това заключаватъ, защото той сѣкѣй день ходялъ въ домътъ имъ и особено билъ възлюбленъ отъ кукона Радка.

Сѣщія день Николаки дошелъ на посѣщеніе

въ домътъ на кукона Радка, а предъ вѣчеръ пакъ дошелъ и отише заедно на театъръ.

Средъ нощъ бѣше отдавно минала. Навредъ владѣше мъртва тишина. Само въ кѣщѣтъ на куконѣ Радкѣ са виждаше да гори свѣщъ въ една стая. А на пѣтя единъ човѣкъ глѣда прѣзъ прозореца, и като не бѣхъ пердетата добръ спуснати, то той можеше да види вътрѣ сичко и да чуе каквото са говори.

Кой е тосъ човѣкъ? И какво има да глѣда? Това сѣтиѣ щемъ опишемъ или по-добръ да кажемъ той самъ ще са открие.

Въ тѣсъ стая имаше една красна дѣвойка, сѣднала на единъ столъ съвсемъ замисленна. А тя е Радкината Кинка. Предъ малко са бѣше тя върнала съ майка си отъ театрътъ. Но интересни мисли вижда са трѣба да сѣ ѣ занимавали, когато е била толкосъ замислена и половинъ съблечена. Благій Боже! Колко е привлекателно изгледала. Нейнитѣ черни велики очи, краснитѣ ѣ образи, косата ѣ разплетена и спусната до колѣна, сичко това ѣ представляваше много чудна на глѣдъ.

Онзи човѣкъ на прозореца, не можа да са насити, само съ едно гледаніе, но и говорѣше въ себѣ си: Ахъ боже! да ли щѣ бѣдѣ честитѣ да са сподобѣ съ това ангелско сътвореніе? Ахъ то ще ми скрати живота, ако не ми принадлежи! Въздѣхна горкія пѣколко пѣти, безъ да са отдалечи отъ прозореца.

Кинка е стояла още дълго време тѣй замислена, но на единъ пѣтъ са отворихъ вратата и Радка съ една свѣщъ въ рѣкъ влѣзе вътрѣ.— Кинка са сепна а майка ѝ проговори:— Белкимъ не си още легнала?

— Не можъ да спѣ, защото твърдѣ много ма занимава тѣсъ вѣчерното представленіе.

— И менъ тѣй сѣщо. А какво мисли онасъ безобразна попадія? Видѣли ѣхъ какъ бѣше уловила Николакя, и никакъ не го оставихъ да дойде къмъ насъ! О, колко са тя радваше когато Николаки разговаряше съ дъщеря ѝ.

— Това и азъ видѣхъ. Отговори съвсемъ жаловито Кинка. Тѣ трѣба да иматъ нѣкой планъ. Може би да сѣхъ говорили нѣщо противно за насъ предъ Николакя, или сѣхъ го привлѣкли съ нѣщо, защото той безъ причина не би са отдалечилъ отъ мене, кеето до днесъ не е направалъ.

Радка побледиѣ отъ тѣя думи, и млѣкна. Найпослѣ проговори: Ній не сме дали на Николакя никакъвъ поводъ, за да бѣде отъ насъ не задоволенъ. И азъ мислѣхъ че той до толкосъ тѣхъ обича, щото нѣма тѣхъ остави, ако и да нѣмашъ пари. Но споредъ както чувамъ, ако бѣде истинна, той търсялъ много пари, а ній като са май поскарваме съ баща ти, невѣрвамъ да го задобійме лесно.

Кинка отъ тѣя думи тежко въздѣхна, безъ да проговори нѣщо, а Радка за да ѣхъ утѣши, каза ѝ:

— Но не бой ся, дѣте мое. Безъ причина, не трѣба да са наскърбяваме. Азъ утрѣ ще узнамъ сичко. Тамъ, вѣнъ отъ града има една врачка на имѣ Марта. Тя е много искусна, предъ нѣколко години ми е глѣдала и ми откри много нѣща. Утрѣ предъ пладиѣ ще отидѣ при нея, да ми врачува и да ми открие нѣщо върху твойта женидба, да видимъ какво мисли Николаки. Сега бѣди спокойна, съблечи са и си легни.

Това като изговори Радка, цалуна дѣщеря си по челото и отиде.

Слѣдъ нѣколко минути не е горѣла вече свѣщъ нето въ Кинкинѣтѣ стая, и онзи човѣкъ, който преслушваше на прозорецѣ, и той са изгуби изъ тъмнината.

На другія день часѣтъ около петъ предъ пладиѣ, спрѣ са единъ пайтонъ прѣдъ една малка къщичка, която са намирала на край градѣ. Изъ пайтона излѣзе една господжа покрита съ единъ шалѣ. А тя бѣше кукона Радка. Тя влезе въ стаятѣ, въ която е живѣла врачката Марта.

Тѣсъ стая бѣше малка, тъмна и не помазана, отъ както е правена. По-долу дѣски не е имало, и освѣнъ единъ простъ креватъ и единъ разваленъ столъ, други постелки не е имало. Вижда са че е владѣяло голѣмо сиромашество въ тая къщѣ.

Баба Марта бѣше циганка около 60 годишна възраст и са занимавала само съ врачуване. Приказвало ся, че на мнозина е погаждала.

Радка не е била нейна нова мющерійка.

Въ младитѣ си години, тя ъж посѣщавала много пѣтя.

Марта щомъ видѣ Радка, тутакси проговори:

— Сѣкашъ чи ли съмъ знаяла, чи ша додите при мене, ако и да не сте идвали отдавно.

— А отъ гдѣ знаешъ? Запита ъж Радка.

— Мойтѣ карти (книги за игра) ми казватъ сичко.

— Радвамъ са дето откриватъ сичко, а още по-драго ще ми бѣде, ако ми погодите, каквото ще ви питамъ.

— Заповѣдайте сѣднете.

Радка сѣдна, а Марта зѣ едни отрошени карти, захвана да ги мѣси и нѣщо тайно да мърмори. Най-послѣ захвана да ги нарежда, и като нареди картитѣ продума:

— Ето картитѣ казватъ, че сте дошле заради дѣщеря си, но тукъ има и фигура, прочее и за нѣкой младъ човѣкъ.

— А какво мислишъ, кой е тосъ младъ човѣкъ?

— Тосъ младъ човѣкъ, той е единъ голѣмъ момъкъ и залюбенъ въ дѣщеря ви.

— Можете ли да ми кажете още нѣщо?

— Да видѣж. — Марта захвана пакъ да размѣсва картитѣ, и слѣдъ малко проговори:

— Ето, тосъ момъкъ не е родомъ отъ тука. Но той са задържава тукъ само за дѣщеря ви.

И мисли, да ѝ земе за жена. Но картитъ ето показватъ, че има едно припятствіе.

— Какво припятствіе? Запита Радка бързо, и сърдцето ѝ захвана да тупти, като отъ страхъ.

— Заради пари. Отговори ѝ баба Марта.

— Какво? Белкимъ тосъ момъкъ не обича дъщеря ми отъ чисто сърдце, но за пари?

— Ето тукъ картитъ казватъ, че той ѝ обича искрено. Но нека видѣ още какво ще ми откріе и фасуля (бобъ). Марта извади едно просто сито, пушна вътрѣ нѣколко зърна бѣлъ и черенъ бобъ, захвана да мърмори и най-сѣтиѣ проговори:

— Ето, още какво можж да ви кажж: Тосъ момъкъ е отъ голѣма фамилия и неговитѣ роднини като не го оставжтъ да са ожени за търговска дъщеря, вижжтъ го да си отиде и тамъ да са ожени за една богата мома. Но той са отказва и не ще да отиде. А вий за да го задобіете, трѣба да му броите много пари и да са свърши работата.

— Това ми е доста като знаж, отговори Радка, извади отъ джоба си една бѣла меджидія и ѝ даде на Марта. Слѣдъ това излѣзе изъ стаята, скочи въ пайтона и си отиде.

Щомъ си отиде Радка, а единъ младъ момъкъ изкочи изъ подъ кревата, и захвана да си чисти дрѣхитѣ. Марта като го чистѣше отъ праха, запита го:

— Но, Господине, отговорихъ ли добрѣ?

— Много добрѣ. Тамамъ тѣй, споредъ както ти

казахъ. Но това некъ остане между насъ. Ето ти за труда, даде ѝ около 50 гроша. Сега збогомъ!

— Благодарѣжъ ви, милостивій господине, отговори му баба Марта и го испроводи чакъ до пѣтя.

Сѣкій мислимъ лесно ще познае, че тосъ момѣкъ другій не е билъ, освѣнь сѣщія Николаки, който презъ нощта бѣше на прозореца и слушаше каквото са разговаряхъ Радка съ дѣщеря си Кинка.

III.

Въобщо е познато, че въ сѣка една къща до тогасъ има щастіе и добъръ животъ, до гдѣто владѣе сѣгласіе, любовь и почетъ между мъжътъ и жената. А щомъ захванатъ мъжъ и жена помѣжду си да са каратъ, ненавиждатъ и за инатъ сичко да вършатъ, тукъ нѣма вече животъ, нето напредѣкъ. — Тосъ жалостенъ случай виждаме и въ Бодиновата къща.

Отъ онзи день, когато са въ 20-годишнія си бракъ за пръвъ пѣтъ искарахъ, отъ тогасъ ненавистьта и омразата по между имъ е расла сѣ по-вѣче и по-вѣче. Особенно пѣкъ Радка, съ невѣрносттата си къмъ съпруга си, и за дето иска на който и да бжде начинъ да ожени дѣщеря си Кинка за прочютія Николакия, тя е до толкосъ намразила мъжя си, за дето не ѝ върви вече по волята, щото отъ гнѣвъ и пакость много пѣти е плакала като дѣте. Сѣкій день са трудѣше да убѣди мъжя си, да даде 25,000 гр. да оженѣтъ Кинка за Николакия, но Бодинъ, като не склоняваше на това никакъ, защото

той дълбоко оцѣняваше важността на бракътъ, то Радка падна въ едно голѣмо отчаяніе, тъй щото бѣше намислила сама живота си да скрати.

— Предпочитамъ да са убіѣж, нежели да теглѣ срамъ. Николаки да не ми бѣде зетъ?! Говоряше тя единъ день, сама въ спавалната си стая. — Какво ще кажѣтъ хората, когато са научѣтъ че Николаки не иде вече при насъ? Азъ имамъ доста завистници и неприѣтели, които да го привлекѣтъ. Мнозина родители вече му даватъ хиляди гроша, само и само да го зематъ за зетъ защото знаѣтъ, че азъ немогѣ да дамъ нето петъ хиляди на дъщеря си, освѣнъ ако си продамъ къщата. Но послѣ гдѣ ще живѣѣж?...

Тукъ млькна... Но пакъ са съвзе и повика:

— Ха! това е грозно, колко ма мльчи тосъ недо-стоенъ мльж. Да нѣма пари нищо не би казала, но той може да има до сто хиляди гроша готови, че пакъ не дава нето двѣ пари, ахъ, това е страшно, чудо

Слѣдъ тосъ монологъ, захвана Радка очаянно да си превива ржцетѣ и не мирно са разхождаше изъ стаята си. Но на единъ нльтъ са спрѣ, лицето ѣ са развѣдри и вѣсело проговори:

— Ха! То не е злѣ, това ще ма избави. Тѣ съ мисль, която ми падна сега на ума, трѣба да ми помогне. О, колко съмъ луда, наказвамъ са безъ неволя! Не, нѣма си скратѣж азъ живота, азъ трѣба да живѣѣж. Но като е нуждно да стане жертва, то некъ стане онзи, който е заслужилъ. Мойто намѣреніе долу некъ неостане.

Слѣдъ тѣя думи Радка са виждаше твърдѣ спокойна и добръ расположена, тѣй щото и Бодинъ са чудѣше като ѝ видѣ толкось вѣсела и къмъ него понизна. Той самъ не вѣрваше на очитѣ си, че е възможно една зла и невѣрна жена да може на единъ пѣть да си промени характерътъ. Но една Италианска пословица казва: *„Колто жена ласкателствува на мъжа си повѣче отъ колкото обикновено, тя или го е излъгала, или мисли да го излъже.“*

Но Бодинъ бѣше до толкось равнодушень човѣкъ, щото никакъ не му идѣше нето на умъ, да помисли злото на жена си. Той отъ нейното благо постъпваніе къмъ него, бѣше рѣшилъ да ѝ опрости и заборава сичко минало. И много нѣти е мислѣлъ да ѝ открие, че ѝ опрощава сичко, и че своеволно склонява да даде 25,000 гр. за да ожениатъ Кишка за Николая, което бѣше едно отъ найгорѣщитѣ желанія на Радка. Таквось едно радостно извѣстіе можеше да възпре Радка отъ да си извърши безчеловѣчното намѣреніе, но Бодинъ са въздържаваше отъ да ѝ възрадва, като си мислѣше, че има още време, и че не е нужно да стане това тутакси.

Минахъ са три дни, отъ както е станала Радка къмъ мъжа си любезна, вѣсела, снисходителна и кротка като ангелъ. Но тайното ѝ намѣреніе сѣ растѣше.

Въ туй време Николаки не е посѣщавалъ редовно домътъ на кукона Радка. Той билъ въ тѣхъ предъ два дни, и потрудилъ са да убѣди Кинка, щото да побѣгнатъ двамата тайно. Но Кинка, ако и да го е обичала толкось горѣщо, пакъ е била паметна и му отказала, че тя не може да извърши това до дето не попита за съвѣтъ най-напредъ майка си. Радка като са научила за тосъ Николакевъ планъ, не го одобрила, но повикала Николакия и го замолила, да потърпи още малко, до дето тя извърши съ мъжа си и последнія опитъ, чи тогасъ да дѣйствуватъ по другій начинъ. Николаки ако и да бързаше, щото да са извърши сичко часъ по-скоро, но пакъ склони да изпълне молбятъ на кукона Радка, съ това условіе, че сичко да ся свърши въ десять дни. Въ противенъ случай, той щѣлъ да заминува.

Туй минахъ са три и четири дни и Недѣлката приближи.

Деньтъ бѣше много пріятенъ. Радка и Кинка са събудихъ рано, облѣкохъ са, накичихъ и отидохъ на черковъ, а слѣдъ черкова пакъ дветѣ отидохъ при пріятелкитѣ си да имъ направятъ по едно посѣщеніе. Радка бѣше съ добра волъ и крайно разположена, навредъ приказваше и са смѣеше, а когато са върна въ дома си всредъ пладнѣ, тя са показваше още по вѣсела и услужна къмъ мъжа си. Съднахъ да обѣдватъ и тя съ разговора си върху разни предѣти, занимавала твърдѣ добръ Бодина.

Слѣдъ обѣдъ, Бодинъ стана да отиде както обикновено на кахвенето, но Радка го въздържа като му каза съвсемъ умилно:

— Любезній Бодине! Направи ми волята. Остани днесъ да си пиешъ тукъ кавето. На кавенето винаги ходишъ, а днесъ пжкъ не дѣй отива.

— Право казвашъ, и тѣй е много топло, да излѣзъ ще са изпотъж до гдѣто отидъ, а тука е и тѣй хладно.

Бодинъ сѣдна, и съ една радостъ мислѣше да развѣсели Радка, като ѝ открие че склонява да оженятъ Кинка, за когото иска тя.

Радка сама тутакси излѣзе съ вѣдро лице и слѣдъ малко донесе двѣ чешки съ кафе, едната турри предъ Бодина, а другата задържа за себѣ си.

Кинка пжкъ бѣше отишла да са одмори въ стаята си и пригответи за разходка.

Щомъ бѣше Бодинъ повдигналъ чашата да си пие кавето; въ нежъ минута зачухъ са на вѣнъ грѣмежи отъ пушка, и той оплашенъ безъ да вкуса отъ кавето, остави си чашата на масата, скочи наведнѣжъ отъ столътъ и извика:— То е пожаръ!

И Радка сѣ оплаши, остави си чашата и извика:— Ахъ, Боже! Какво ли са е запалило.

И двамата са затекохъ въ другата стая къмъ пѣтя, за да видѣтъ или чуѣтъ, какво са е запалило.

Отворихъ прозорцитѣ и запитахъ нѣкои хора, които бѣхъ на пѣтя: Какво гори?

— Запалилъ са дюгеньтъ на Иванча Цинцарина, но хвала Богу, нѣма вече опасность, изгасихъ огъня

Когато чухъ че нѣма вече опасностъ, Радка улови Бодина подъ рѣка и са върнахъ и двамата въ същата стая, гдѣто бѣхъ и по-напредъ.

Тукъ Бодинъ и тя сѣднахъ на столоветъ си и си изпихъ кавето, като са разговаряхъ върху огънятъ и неговата сила.

Слѣдъ малко Бодинъ стана, и каза:

— Жена! За любовта ти азъ би останалъ още за дълго време тукъ, но като ма интересира тосъ огънь, трѣба да отидѣ и чуѣ, какво е станало и какъ ся е запалилъ тосъ дюгень, защото и нашя е тамъ близу.

Радка не можеше да го въздържи, нѣ при-
нуждена бѣше да го остави за да отиде.

Минахъ ся нѣколко часове и Радка са при-
уготовляваше да излѣзѣтъ предъ вѣчеръ на разход-
ка съ дъщеря си Кинка, но на веднѣжъ осѣти една
тежка болка въ стомахътъ си, слѣдъ която послѣдва
едно горчиво повращаніе. Отъ това тя са оплаши
крайно, и като не можеше сама да си изтълкува
тутакси причината на това, мълчеше безъ да про-
говори ни дума. Но когато ѣж обвладахъ нови мъ-
ки въ стомахътъ, тя захвана да вика окаянно:

— Ахъ, по-злѣ ми е! Ахъ! азъ съмъ отровна,
отровна съмъ! Щѣ умрѣ!

Кинка и слугинята като чухъ тосъ жалостенъ
викъ, тутакси додохъ въ стаята при неѣ, и до
тодкосъ бѣхъ смутени и оплашени щото и сами
не знаяхъ какво да правѣтъ.

Кинка захвана да плаче горко и да прегръща майка си, но тя ѝ отхкна отъ себѣ си като викаше окаянно: Млъко, млъко, дайте ми млъко.

Кинка на часа отиде, свари малко млъко и го донесе. Радка изпи сичкото съ голѣма охотъ. Но съ това нищо не си помогна, вмѣсто да ѝ стане по-добрѣ, то напротивъ, болкитѣ ѝ са умножавахахъ непрестанно, тя викаше и са оплакваше, най-послѣ заповѣда да повикатъ тутакси доктора, да би са избавила отъ смъртъта или отъ мъкитѣ.

Слѣдъ едно кратко време Бодинъ съ докторътъ пристигнаха. Като влѣзоха въ стаята, намѣриха Радка въ кревата, която дишаше твърдѣ тежко, а лицето ѝ бѣше посинѣло и отъ страшнитѣ болки почти събрано.

Бодинъ и докторътъ престъпиха по близо при неѣ и ѝ залитаха: Какво ѝ боли?

— Отровена съмъ. Ахъ, Боже, помогни ми!

— Що ще тукъ отрова, кой ще тѣ отрови? запита ѝ Бодинъ съ удивленіе.

— Чакайте да напиша нѣщо, каза доктора, а сетнѣ ще ѝ запитаме.

Докторътъ сѣдна, написа единъ рецептъ, и проводи едного тутакси на лекарницата.

— Ахъ, окаянна супруго! Какъ стана това?

— Напраздно пишете, за менъ нѣма помощъ. Азъ сега виждамъ че има Богъ, продума Радка.

Отъ тѣя думи Бодинъ и докторътъ са изгледахъ единъ другій, безъ да разумѣятъ нѣщо. Тѣ мълчаха.

Радка даде знакъ съ рѣка на Кинка и на другитѣ да излѣзатъ на вѣнъ, а да остане само Бо-

динъ и докторътъ, и като видѣ че сж само тѣ двамата при нея, захвана да имъ приказва, какъ е турила отрова въ кавето да отрови мъжа си, за да може тя слѣдъ смъртта му, да бжде господарка надъ имотътъ му и да ся располага съ паритѣ му както ще, по волѣта си. Горчиво си оплакваше съдбата и постѣпката и най-сѣтне заключи говорѣтъ си съ тѣя думи:

— Сега виждамъ, че има правда на свѣтъ, и това чудо самъ Богъ го е направилъ, защото на менъ е съвсемъ непонятно, какъ да ся отрови азъ сама, когато пузнахъ отровата въ онѣсь чашѣ, която дадохъ на мъжа си, и съ очитѣ си глѣдахъ като ѣхъ изпи. Ахъ, Боже! азъ съмъ била много грѣшна, и за тежитѣ си грѣхове азъ днесъ ставамъ жертва безъ надѣжда.

— Ахъ, мамо! Сладка мамо, опрости ми! Азъ тж отровихъ! На веднажъ са зачу Кинкина гласъ, която влѣзе бързешкомъ въ стаята. А тя до това време слушаше сичко на вратата.

Мъчно е да са опише тжсь сцена. И Бодинъ и докторътъ бѣхж вѣнъ себѣ си отъ чудо. А още като видѣхж Кинка, съ разплетени коси, пожелтѣло лице и съвсемъ жаловито, че влиза и пада върху майка си съ единъ неописанъ жаловитъ плачъ, и че моли майка си да ѣ опрости за дето ѣ отровила. То и двамата останахж, като вкаменени, безъ да продумать ни дума.

Кинка бѣше прегърнала майка си, но тя безъ да ѣ продума издѣхна, и затвори очи. Щомъ видѣ Кинка че са затворихж очитѣ на любезната ѣ майчица, толкосъ силно извика, щото сичкитѣ присѣт-

етвующи, които са бѣхж вече доста събрали, ся стреснахж и оплашихж.

Докторътъ престѣпи къмъ Кинка, и като ъж подигна да са отдѣли малко отъ майка си каза ѝ:

— Любезно дѣте! Защо са правишь сама виновата безъ причина? Какъ би ти отровила майка си?! Ахъ, това е невъзможно!

— О, господине! Отговори Кинка плачешкомъ, азъ не ъж отровихъ съ намѣреніе; но безъ да знаѣж. Вижда са таквасъ е била волята Божія. Защото днесъ по пладиѣ котато са хвърлихж нѣколко пушки по причинѣ на огънѣтъ, мама и тати отидохж въ другата стая да видѣтъ какво са е запалило. И азъ слѣдъ тѣхъ отидохъ въ сѣщата стая и като ся вращахъ предъ тѣхъ прѣзъ тѣсъ стая, видѣхъ случайно, че паднала въ мамината чаша една муха, и азъ извадихъ мухата и промѣнихъ чашитѣ. Това извършихъ въ едно мѣгновеніе, безъ да мя видѣтъ, нето пѣкъ знаяхъ че има отрова въ едната чаша, а когато са тѣ върнахж, изнихж си кавето, безъ да познаѣтъ че съмъ ги променила. Ахъ, кой може да ми каже сега че азъ не съмъ отровила майка си.

Слѣдъ това Кинка захвана да са бие въ гърдитѣ, да си скуби коситѣ съ единъ най-наскърбителевъ плачь.

Докторътъ не можа нето дума да отговори. Обърса си сълзитѣ и излѣзе.

Бодинъ отъ чудо прекръсти са и съ наводнени очи са отдалечи отъ това жалостно позорище, като размишляваше върху праведното Божіе провидѣніе.

